

การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในรูปแบบหมู่บ้านวัฒนธรรม
เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน บริเวณคาบสมุทรสทิงพระ จังหวัดสงขลา
A community-based tourism management in the form of
cultural for the ASEAN community in the
Sathingpra Peninsular, Songkhla Province

อดิศร ศักดิ์สูง (Adisorn Saksoong)¹

วรุทม์ นาที (Varoot Natee)²

บทคัดย่อ

รายงานวิจัยฉบับนี้ เป็นการศึกษาการจัดการหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว บริเวณคาบสมุทรสทิงพระ จังหวัดสงขลา โดยคัดเลือกชุมชนคลองแดน ชุมชนบ้านนางเหล้า ชุมชนสทิงหม้อ และชุมชนเกาะใหญ่ เป็นกรณีศึกษาผ่านระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

ผลการศึกษา พบว่า หมู่บ้านวัฒนธรรมทั้งสี่ มีต้นทุนทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย มีความโดดเด่นเป็นอัตลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ ซึ่งสามารถรองรับในการพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มประเทศในสมาชิกประชาคมอาเซียนได้ แม้ว่าผลการศึกษาด้านศักยภาพและปัญหาในการจัดการท่องเที่ยวของแต่ละหมู่บ้านยังต้องมี

¹รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา E-mail: tuktick2014@gmail.com

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาภูมิศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา E-mail: oatgist@yahoo.com

¹Assoc. Prof. Dr., Social Sciences Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Songkhla Campus

²Asst. Prof., Geography Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Songkhla Campus

(Received : March 13, 2018; Revised : June 1, 2018; Accepted : May 31, 2018)

การพัฒนาอีกหลายด้าน แต่โดยภาพรวมแล้วหมู่บ้านมีต้นทุนทางทรัพยากรที่สามารถนำไปประยุกต์และพัฒนาไปสู่การเป็นหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนได้อย่างไม่ยากนัก

ในการพัฒนาไปสู่หมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนนั้น ผลการศึกษา พบว่า ควรมีการพัฒนาให้ครอบคลุมทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านที่พัก อาหาร วัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ และการประชาสัมพันธ์ ที่จำเป็นต้องบูรณาการความรู้เหล่านี้เพื่อจัดการท่องเที่ยวให้เหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้ได้รูปแบบหมู่บ้านวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเน้นด้านประชาสัมพันธ์เพื่อสื่อให้เป็นที่รู้จักในระดับภูมิภาค ด้วยภาษาหลากหลาย อาทิ ภาษาอังกฤษ ภาษามลายู ซึ่งการพัฒนาในเชิงดังกล่าวก็จะทำให้หมู่บ้านวัฒนธรรมการท่องเที่ยวบริเวณคาบสมุทรมุขพระ ได้รับความสนใจ จนนำไปสู่การท่องเที่ยวในรูปแบบหมู่บ้านวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวโดยชุมชน, หมู่บ้านวัฒนธรรม, คาบสมุทรมุขพระ

Abstract

This research examines administration of cultural village for tourism at Satingpra Peninsula, Songkhla, Thailand. It includes Klong Dan village, Ban Nang Lao village, Sating Mho village, and Kho Yai village. In terms of methods, the research uses both quantitative research and qualitative research based on information from sample groups.

The study found that 4 cultural villages have variety of cultural resources and special identities which can be developed to be tourist destinations for people from ASEAN countries. Although, there are a lot of issues regarding their potential, overall these villages have resources that can be adapted and improved to be a cultural village for ASEAN community.

In order to develop to be a cultural village for ASEAN community, this study found that it should be improved in various ways such as accommodation, foods, culture, tourist destination, products,

and advertisement. It should be a collaboration and it should be designed to fit with the conditions in these areas. Also, advertisement and promotion are necessary in order to promote these villages in region level with variety of language i.e. English and Malayu. These improvements will enhance the status of cultural villages in Sathing Phra area as a tourist destination and cultural villages and it will become sustainable tourist destinations in the future.

Keywords : A community-based tourism, Cultural village,
Sathingpra peninsular

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ห้าทศวรรษผ่านมามีประเทศไทยพัฒนาการท่องเที่ยวจนกลายเป็นประเทศที่ได้รับความนิยมค่อนข้างสูง แต่หลายปีที่ผ่านมาปัญหาที่ตามมาของการท่องเที่ยวกระแสหลักหรือการท่องเที่ยวมวลชนก็คือเรื่องของความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจากเหตุนี้เองที่ทำให้วงการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยหันมาให้ความสนใจการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา หรือทำความเข้าใจในวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนในท้องถิ่น โดยเชื่อว่าจะสามารถลดภาวะเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวลงได้ เพราะแกนหลักของการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่เหล่านี้ คือการท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการควบคู่กับการหาประสบการณ์และการเรียนรู้วัฒนธรรมอย่างยั่งยืนและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2557, น. 6) โดยเฉพาะการรองรับการท่องเที่ยวเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งภาคใต้ ถือเป็นภูมิภาคสำคัญหนึ่งที่เหมาะแก่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพราะมีความโดดเด่นในแง่ประเพณี ความเชื่อ ศิลปวัฒนธรรม ภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ทั้งเป็นดินแดนพหุวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นแหล่งสามวัฒนธรรม คือ ไทย จีน อิสลาม เป็นประตูด่านสำคัญสู่กลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน อาทิ ประเทศมาเลเซีย โดยแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจคือบริเวณคาบสมุทรสทิงพระ ที่ครอบคลุมพื้นที่ อำเภอสิงหนคร อำเภอสทิงพระ อำเภอระโนด และอำเภอกระแสสินธุ์ เนื่องจากพื้นที่นี้มีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอันมีลักษณะเฉพาะ พร้อม ๆ กับเป็นพื้นที่ซึ่งชาวชุมชนสามารถรักษาเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไว้ได้อย่างต่อเนื่อง มีประเพณีปฏิบัติที่สืบทอดกันมายาวนาน ที่แสดงออกในรูปแบบของพิธีกรรมและพิธีการของท้องถิ่น โดยบรรดา

หมู่บ้านที่อยู่ในพื้นที่คาบสมุทรมหานคร หมู่บ้านที่มีระบบการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมที่โดดเด่นตามการคัดเลือกของหน่วยงานวัฒนธรรมจังหวัดคือ หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านคลองแดน ตำบลคลองแดน อำเภอรโนด หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านนางเหล้า ตำบลชุมพล ในอำเภอสทิงพระ หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านเกาะใหญ่ ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกะระเสสินธุ์ หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านสทิงหม้อ ตำบลสทิงหม้อ ในอำเภอลิงหนคร และทั้งสี่หมู่บ้านล้วนเป็นหมู่บ้านที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เป็นของตัวเอง การศึกษาในครั้งนี้จึงมุ่งประเด็นไปยังการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในรูปแบบหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ทั้งนี้เพื่อเป็นองค์ความรู้และแนวทางการจัดการหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทุนทางวัฒนธรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านคลองแดน หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านนางเหล้า หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านเกาะใหญ่ หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านสทิงหม้อ บริเวณคาบสมุทรมหานคร
2. เพื่อศึกษาศักยภาพและปัญหาในด้านการจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
3. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในรูปแบบหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ คือ วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Document) ข้อมูลภาคสนาม โดยเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Study) และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ ตอบปัญหาตามความมุ่งหมายของการวิจัย โดยดำเนินการวิจัยดังนี้

1.1 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

- 1) ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเบื้องต้น เกี่ยวกับพื้นที่ภูมิทัศน์ของชุมชน สภาพความเป็นอยู่และวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ
- 2) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการจัดการหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวคาบสมุทรมหานคร

3) ข้อมูลจากการสังเกตโดยเริ่มการสังเกตสภาพทั่วไปของหมู่บ้าน วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวคาบสมุทรสทิงพระ

1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร ได้แก่ ประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของคาบสมุทรสทิงพระทั้ง 4 ชุมชนตามกรอบการศึกษา

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวนชุมชนละ 30 ตัวอย่าง ตามสมการของ Cochran (1953, p. 5) จะได้ตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 120 ตัวอย่าง โดยเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีที่พักอาศัยอยู่ในบริเวณที่เป็นหมู่บ้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามที่ได้กำหนด

1.3 การรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ การสังเกต จดบันทึก และเอกสารที่เกี่ยวข้องโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นเอกสาร การวิเคราะห์แบบจัดกลุ่มข้อมูล และการวิเคราะห์แบบอุปนัยเป็นหลักในการอธิบายข้อมูล

1.4 การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากการบันทึกรวบรวมข้อมูลจากภาคสนามโดยจำแนกข้อมูลแยกออกเป็นประเด็นตามความมุ่งหมายของการวิจัยที่ตั้งไว้และตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องอีกครั้งหนึ่งว่าข้อมูลที่ได้นี้มีความครบถ้วนเพียงพอเหมาะสมพร้อมแก่การนำไปวิเคราะห์และสรุปผลอย่างไร

1.5 การนำเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและการสัมภาษณ์และข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม และนำมาดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์และประเด็นที่กำหนดไว้ จากนั้นจะอธิบายผลตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยแล้วนำเสนอข้อมูลที่ได้นี้มาสรุปอภิปรายผลในเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

2. ขอบเขตของการวิจัย

2.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้จะดำเนินการในเขตพื้นที่บริเวณคาบสมุทรสทิงพระ โดยกำหนดหมู่บ้านที่ทำการศึกษาคือ หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านคลองแดน ตำบลคลองแดน อำเภอรโนด หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านนางเหล้า ตำบลชุมพล ในอำเภอ

สทิงพระ หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านเกาะใหญ่ ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกะสกัน หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านสทิงหม้อ ตำบลสทิงหม้อ ในอำเภอสทิงพระ ทั้งสี่พื้นที่ถือเป็นหมู่บ้านที่มีระบบการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมที่โดดเด่นตามเกณฑ์การคัดเลือกของหน่วยงานวัฒนธรรมจังหวัด

2.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาของวัตถุประสงค์แต่ละประเด็นของแต่ละโครงการวิจัยไว้ดังนี้

1) ทุนวัฒนธรรมของหมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านคลองแดน หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านนางเหล้า หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านเกาะใหญ่ หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านสทิงหม้อ

2) ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของหมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านคลองแดน หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านนางเหล้า หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านเกาะใหญ่ หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านสทิงหม้อ

3) ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านคลองแดน หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านนางเหล้า หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านเกาะใหญ่ หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านสทิงหม้อ

4) แนวทางในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบหมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านคลองแดน หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านนางเหล้า หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านเกาะใหญ่ หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านสทิงหม้อ เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

3.1 ข้อค้นพบจากงานวิจัยชิ้นนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบหมู่บ้านวัฒนธรรมในบริบทของการเป็นประชาคมอาเซียน ทั้งในชุมชนของสงขลาและจังหวัดอื่น ๆ ในเขตภาคใต้ อีกทั้งเป็นแนวทางในการจัดทำนโยบายส่งเสริมการพัฒนาทางเศรษฐกิจด้วยการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้งระดับภูมิภาคและระดับประเทศ

3.2 งานวิจัยชิ้นนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการค้นคว้าและทำความเข้าใจกับรูปแบบกิจกรรมในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน อีกทั้งส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้การจัดการท่องเที่ยวโดยชาวชุมชน เพื่อแก้ปัญหาและอุปสรรคที่ผ่านมาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวชุมชนได้อย่างยั่งยืน

3.3 งานวิจัยชิ้นนี้จะเป็นประโยชน์โดยเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวชุมชนเพื่อเป็นต้นแบบให้แก่สังคมและประเทศ

4. การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจะนำเสนอในประเด็น ดังต่อไปนี้

4.1 เอกสารที่เป็นแนวคิดในการศึกษา

1) แนวคิดเรื่องทุนทางวัฒนธรรม และวัฒนธรรมชุมชน

ทุนทางวัฒนธรรมมักเกี่ยวข้องกับคุณค่า ความรู้ภูมิปัญญา และงานสร้างสรรค์อันเกิดจากการค้นคว้าและค้นพบโดยผู้ทรงความรู้ในท้องถิ่น รวมทั้งค่านิยมและความเชื่อที่ผูกพันสังคม ทำให้เกิดการจัดระเบียบของสังคมหรือสร้างกฎกติกาที่เป็นคุณต่อสังคมโดยรวม รวมถึงกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้จากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง สำนักพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต กล่าวว่า ทุนทางวัฒนธรรม คือ สิ่งที่ดีงามที่คนในอดีตคิด ทำขึ้น แสดงออกและสืบทอดด้วยการปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งสิ่งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ (ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์, 2549, น. 3) ส่วนวัฒนธรรมชุมชน เป็นรูปแบบความสัมพันธ์ของสังคมที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้จากปัจจัยภายในและนอกชุมชน แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิประเทศ และเงื่อนไขทางสังคมที่ดำรงอยู่ในเวลานั้น รวมถึงระดับของเทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้นมา วัฒนธรรมชุมชนก็เริ่มเปลี่ยนแปลงแต่ก็ยังคงดำรงอยู่มาทุกยุคทุกสมัย วัฒนธรรมชุมชนหยุดนิ่งไม่ไปไหน และมีลักษณะถูกกระทำจากกระแสโลกาภิวัตน์จะถูกโลกาภิวัตน์กลืนทั้งหมด จะเหลือเพียงบางสิ่ง คือ ตัววัฒนธรรม เช่น ประเพณีต่าง ๆ ถูกปรับให้สนองตอบทุนนิยม จากวัฒนธรรมที่เป็นวิถีชีวิต หรือพิธีกรรมกลายมาเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยว (สามารถ รอดสันติยะ, ประมาณ เทพสงเคราะห์, สืบพงศ์ ธรรมชาติ, และอุทิศ สังขรัตน์, 2559, น. 107)

2) แนวคิดเรื่อง การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ได้สรุปไว้ว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือ การท่องเที่ยวที่มุ่งเสนอลักษณะทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และสถานที่ที่มนุษย์สร้างขึ้นและเกี่ยวเนื่องกับความเป็นอยู่ของสังคม เป็นการท่องเที่ยวในเชิงการให้ความรู้และความภาคภูมิใจ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542, น. 8-10) ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2540, น. 1-10) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ว่า เป็นวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมผ่านการเดินทาง

ท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการพัฒนาด้านภูมิปัญญา สร้างสรรค์ เคารพต่อสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ศักดิ์ศรี และวิถีชีวิต ผู้คน หรือสามารถกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมคือ การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ผู้อ่านและย้อนกลับมามองตนเอง อย่างเข้าใจความเกี่ยวพันของสิ่งต่าง ๆ ในโลกที่มีความเกี่ยวโยงพึ่งพาไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ส่วนบริษัท มรดกโลก จำกัด กล่าวถึงการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Culture Tourism) ว่า เป็นกลไกที่แยก “นักท่องเที่ยว” ออกจาก “นักท่องเที่ยว” ได้อย่างชัดเจน ตั้งแต่ อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจ โลกทัศน์ รสนิยม และความสนใจที่ค่อนข้างไปทางการศึกษา ทำให้อยากรู้อยากเห็นความแตกต่าง และความหลากหลายทางวัฒนธรรมของสถานที่ที่ไปพบเห็น เพื่อเปรียบเทียบกับบ้านเมืองของตน สะท้อนถึงความเป็นนักคิด นักจัดการที่แสวงหาประสบการณ์เพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตมากกว่าจะสนุกอย่างเดียว เหมือนกับนักท่องเที่ยวทั้งหลายที่เอาความพึงพอใจของตนเองเป็นที่ตั้ง โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบอย่างหนึ่งอย่างใดต่อชุมชนหรือประเทศที่ตนไปเที่ยว (บริษัท มรดกโลก จำกัด, 2535 อ้างถึงใน ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2540, น. 26)

3) แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community - Based Tourism) คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน การท่องเที่ยวโดยชุมชนจะมีความแตกต่างจากการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นตรงเน้นที่ชุมชนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเท่ากับว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นความพยายามหนึ่งของการสร้างทางเลือกในการพัฒนาที่ให้อนุชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากท่องเที่ยว โดยมีบทบาทในการกำหนดทิศทางการพัฒนานั้นเอง (ประมาณ เทพสงเคราะห์, 2553, น. 23) โดยการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน อันหมายถึงการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นอีกทางเลือกในการจัดการท่องเที่ยวที่ชุมชนเข้ามามีส่วนกำหนดทิศทางของการท่องเที่ยว โดยชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและมีส่วนได้เสียจากการท่องเที่ยวของตน โดยการนำเอาทรัพยากรในท้องถิ่นต่าง ๆ ที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ประเพณี วิถีชีวิต และวิถีการผลิตของชุมชนมาใช้เป็นต้นทุน มีการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้ และบทบาทที่สำคัญ ในการดำเนินงาน ตั้งแต่การตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงาน โดยมุ่งเน้นให้เกิดความยั่งยืนสู่รุ่นลูกหลาน และเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น หลักการในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีขั้นตอนคือ เน้นไปที่การเตรียมความพร้อมและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว พร้อมกับ

รณรงค์กับคนในสังคมให้เห็นความแตกต่างของการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการท่องเที่ยวทั่วไป ที่สำคัญจะต้องกระตุ้นให้คนในสังคมเห็นความสำคัญ และเป็นนักท่องเที่ยวที่สนใจการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าของบ้านกับผู้มาเยือน พร้อม ๆ กับการพยายามในการสร้างการรับรู้และความเข้าใจในบทบาทของชุมชนท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเป็นการก่อให้เกิดความต่อเนื่องในการทำงานอนุรักษ์ (อดิสร ศักดิ์สูง, 2554, น. 105)

4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กนกพร ฉิมพลี (2559, น. 3) แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนบ้านตะคุ ตำบลตะคุ อำเภอปรางค์สามยอด จังหวัดนครราชสีมา เป็นการวิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนบ้านตะคุ ความพร้อมของชุมชนต่อการพัฒนาหมู่บ้านเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนา หมู่บ้านเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผลการวิจัยสรุปได้พบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของ ชุมชนบ้านตะคุ ได้แก่ ปราสาทสระหินและวัดหน้าพระธาตุ โดยความพร้อมของชุมชนต่อการพัฒนาหมู่บ้านเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีระดับความพร้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นควรมีการร่วมกันพัฒนาศักยภาพ และการวางรูปแบบการบริหารจัดการหมู่บ้านแก้ไขจุดอ่อนของหมู่บ้าน โดยเฉพาะในเรื่องของการสร้าง กฎ-กติกาก เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับชาวบ้านและนักท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่ยูู้จักมากขึ้น ตลอดจนการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวนาร่องภายในชุมชน

อัษฎาวุธ โกคาพานิช (2555, น. 4) แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านวัฒนธรรมแบบโฮมสเตย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดหนองคาย เป็นการศึกษาที่มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านวัฒนธรรมแบบโฮมสเตย์ในจังหวัดหนองคาย ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการหมู่บ้านวัฒนธรรมแบบโฮมสเตย์ ศึกษาแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านวัฒนธรรมแบบโฮมสเตย์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดหนองคาย ผลการวิจัย พบว่า หมู่บ้านวัฒนธรรมแบบโฮมสเตย์จังหวัดหนองคาย มีประวัติเริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2543 โดยชาวบ้านเปิดบ้านตนเองให้นักท่องเที่ยวเข้าไปพัก แต่สภาพปัจจุบันพบปัญหานักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาพักที่หมู่บ้านโฮมสเตย์เป็นจำนวนมาก บ้านพักที่จัดไว้ไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว แนวทางพัฒนาควรมีการพัฒนา ด้านที่พัก อาหารวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวและการประชาสัมพันธ์ โดยการจัดอบรมให้ความรู้คณะกรรมการดำเนินงาน

ชาวบ้านและเยาวชน ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบล และกรมพัฒนาชุมชน

ปวีรบรรต สมณี (2555, น. 3) การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านภูกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านภูกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาพัฒนาการของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านภูที่เน้นในด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ศึกษากระบวนการดำเนินงานของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงและการอนุรักษ์วัฒนธรรม ผลการศึกษา พบว่า ภูมิปัญญาของตนเองชาวบ้านภูตามวิถีชีวิตของชาวภูไท ทำให้แกนนำชุมชนได้เกิดแนวคิดและเริ่มทำโฮมสเตย์ในหมู่บ้านขึ้นจนทำให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีศักยภาพที่พร้อมให้บริการกับนักท่องเที่ยว กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง

พนมพร สารสิทธิยศ (2552, น. 5) ผู้ไทย : แนวทางการจัดการหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว (โฮมสเตย์) จังหวัดมุกดาหาร ผลการศึกษา พบว่า จังหวัดมุกดาหาร เป็นจังหวัดที่มีหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว (โฮมสเตย์) ที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น และสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่น่าสนใจ โดยแนวทางการจัดการหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว (โฮมสเตย์) จังหวัดมุกดาหาร พบว่า แต่ละหมู่บ้านมีการจัดการด้านที่พักอาศัย ด้านอาหาร ด้านวัฒนธรรม ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านการประชาสัมพันธ์ อย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวผู้ไทย ด้วยเหตุนี้จึงทำให้นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวในหมู่บ้านวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในรูปแบบหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน บริเวณคาบสมุทรสทิงพระ จังหวัดสงขลา ได้ผลการวิจัยดังนี้

1. ทนทางวัฒนธรรม

ทนทางวัฒนธรรมของหมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านคลองแดน หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านสทิงหม้อ หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านเกาะใหญ่ หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านนางเหล้า มีดังนี้ หมู่บ้านวัฒนธรรมคลองแดน มีต้นทุนทางวัฒนธรรมค่อนข้างสูง เนื่องจากชาวชุมชนที่มีศักยภาพในการพัฒนาพื้นที่ โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้ง วัด สถาบันการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบกับการเป็นชุมชนที่คงไว้ซึ่ง

วิถีแห่งอดีต มีทรัพยากรท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งโบราณสถาน วิถีชีวิต วัฒนธรรม ภายใต้กระบวนการอนุรักษ์ (ชลดา แสงมณี ศิริสาธิตกิจ, 2557, น. 24) อาทิตลาดน้ำบ้านคลองแดนซึ่งเป็นที่ยุ้จักกว้างขวาง ส่วนหมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านสทิงหม้อเป็นแหล่งประวัติศาสตร์ที่มีหลักฐานการผลิตเครื่องปั้นดินเผา เป็นพื้นที่ซึ่งกลุ่มชนได้สืบทอดการปั้นหม้อจากแหล่งโบราณคดีบ้านปะโอ (สำนักงานอำเภอสทิงพระ, 2540, น. 12) ประกอบกับพื้นที่อยู่ริมทะเลสาบสงขลาด้านทิศตะวันออก มีชุมชนโบราณตั้งรายรอบคลองสทิงหม้อ บริเวณนี้จึงมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นเป็นลักษณะเฉพาะ ทั้งหมู่บ้านช่างปั้นหม้อโบราณ โบราณสถานที่มีชื่อ เช่น วัดโลกาaram เป็นต้น ส่วนหมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านเกาะใหญ่ นับเป็นอีกพื้นที่หนึ่งซึ่งมีประวัติความเป็นมาอย่างยาวนาน มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ประเพณีของชาวชุมชน อาทิมิพิธีกรรมที่น่าสนใจ คือ พิธีกรรมบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ ประเพณีการทำบุญที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (ปราณี สิตรุณ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 มิถุนายน 258) มีวัฒนธรรมภูมิปัญญาเฉพาะในการดำเนินชีวิต อาทิต การทำนาแบบใช้เกวียนอินทรีย์ และการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นของตนเอง ทั้งมีต้นทุนแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่น่าสนใจ อาทิต บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ สถานที่คอกควายนายแรง เป็นต้น (องค์การบริหารส่วนตำบลชุมพล, 2542, น. 13) ขณะที่หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านนางเหล้า มีต้นทุนทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น คือ แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมตำบลชุมพล เป็นแหล่งเรียนรู้ที่นักท่องเที่ยวสามารถศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนอย่างครบวงจร ทั้งมีห้องสมุดชุมชนตำบลชุมพล (ห้องสมุดวิเทศธรรมนาถ) เป็นสถานที่เก็บรวบรวมหนังสือ เอกสาร งานวิจัยในท้องถิ่น เอกสารทางวิชาการ นอกจากนี้ก็มีแหล่งเรียนรู้การประกอบอาชีพตาลโตนดครบวงจรที่สำคัญคือพื้นที่นี้ยังมีอัตลักษณ์ ในแง่วิถีชีวิตที่ได้รับการสืบทอดจากบรรพบุรุษ ภายใต้วัฒนธรรม โหนด นา เล หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านนางเหล้าจึงมีต้นทุนทางทรัพยากรเพียงพอที่จะพัฒนาไปสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ไม่ยากนักหากมีการดำเนินงานกันอย่างจริงจัง (ปิยพงศ์ คงมี, การสื่อสารส่วนบุคคล, 2 กรกฎาคม 2558)

2. การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ในรูปแบบหมู่บ้านวัฒนธรรม ในพื้นที่ศึกษาในประเด็นศักยภาพเป็นการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่บริเวณหมู่บ้านวัฒนธรรมทั้งสี่แห่ง หมู่บ้านละ 30 ตัวอย่าง ซึ่งข้อมูลศักยภาพของชุมชนในการรองรับการท่องเที่ยวโดยรวม พบว่า ชุมชนคลองแดน เป็นชุมชนที่มีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวสูง ทั้งในแง่แหล่งท่องเที่ยวและที่พัก ชุมชนบ้านสทิงหม้อ เป็นชุมชนที่มีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวปานกลาง ทั้งในแง่แหล่งท่องเที่ยวและที่พัก แต่สามารถพัฒนาไปสู่หมู่บ้านวัฒนธรรม

เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมอาเซียนได้ ชุมชนบ้านเกาะใหญ่เป็นชุมชนที่มีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวสูงในแง่ทรัพยากรการท่องเที่ยว แต่มีศักยภาพด้านที่พักน้อย ส่วนชุมชนบ้านนางเหล้า มีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวปานกลาง และมีศักยภาพในด้านที่พักน้อย แต่สามารถพัฒนาไปสู่หมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวในการรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้ แต่ในการจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบหมู่บ้านวัฒนธรรม หมู่บ้านเหล้านี้สามารถพัฒนาได้ การศึกษายังพบอีกว่า ในการพัฒนาให้บรรลุเป้าหมายจึงต้องพัฒนาในเรื่องการประชาสัมพันธ์และการพัฒนาด้านทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ ซึ่งมีความจำเป็นสูงสุดในการพัฒนาให้เป็นหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวในการรองรับประชาคมอาเซียน

ส่วนประเด็นปัญหาของแหล่งท่องเที่ยวเป็นการศึกษาโดยใช้การชีวิต 6 ด้าน คือ ในเรื่องที่พัก อาหาร วัฒนธรรมชุมชน แหล่งท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ และการประชาสัมพันธ์ ผลการศึกษา พบว่า ในด้านที่พักอาศัย ทั้งสี่หมู่บ้าน มีระบบการคัดเลือกบ้านที่จะให้นักท่องเที่ยวเข้ามาพักโดยการคัดเลือกบ้านที่มีความพร้อมในเรื่องห้องนอน ห้องน้ำ และสมาชิกในครอบครัว มีความปลอดภัยในเรื่องทรัพย์สิน มีความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาบ้านเรือนที่จะให้นักท่องเที่ยวเข้ามาพักหลายรูปแบบ เช่น โฮมสเตย์ แต่ปัญหาที่พบก็มีหลากหลาย อาทิ หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านคลองแดน หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านสทิงหม้อ มีปัญหาในการจัดการที่พักไม่เพียงพอ โดยเฉพาะในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวหรือในช่วงที่นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาพักจำนวนมาก ขณะที่หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านเกาะใหญ่ มีที่พักไม่มากนัก เมื่อมีจำนวนนักท่องเที่ยวมากกว่า 50 คน ทำให้มีปัญหาในการจัดการที่พัก (จตุพร จันทรโชติ และประทีป รัตติวิชล, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 มิถุนายน 2558) ทั้งมีปัญหในเรื่องห้องน้ำ ห้องนอน ส่วนหมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านนางเหล้า ไม่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาพัก จึงขาดประสบการณ์หากมีนักท่องเที่ยวเข้ามาจะทำให้มีปัญหาในด้านที่พัก ในแง่มุมต่าง ๆ ในด้านอาหาร ทั้ง 4 หมู่บ้านวัฒนธรรม เน้นวิถีชีวิตอยู่กับธรรมชาติ อาหารของชาวชุมชนจึงเป็นแบบพื้นบ้าน มีการพิถีพิถันในเรื่องขั้นตอนในการปรุงโดยเน้นความสะอาด และเป็นวัสดุในท้องถิ่น แต่ปัญหาคือ ถ้านักท่องเที่ยวเป็นคนภาคอื่น เช่น ภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคกลาง หรือชาวต่างประเทศ อาจเป็นอุปสรรคเพราะปัญหาคือการไม่คุ้นเคยอาหารถิ่น นอกจากนี้ ปัญหาของหมู่บ้านวัฒนธรรมอีกประการ คือ ปริมาณอาหารไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยว ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวได้เพียงพอ สำหรับปัญหาของหมู่บ้านวัฒนธรรมคลองแดน คือ การไม่คุ้นเคยอาหารถิ่นสำหรับนักท่องเที่ยว ถ้านักท่องเที่ยวเป็นคนภูมิลำเนาในภาคใต้ ก็จะรับประทาน

อาหารที่ทางหมู่บ้านจัดทำให้รับประทานได้ไม่ยากนัก เพราะรสชาติอาหารไม่แตกต่างกัน แต่ถ้าเป็นนักท่องเที่ยวต่างภูมิภาค เช่น ภาคกลาง ภาคเหนือ จะมีปัญหาในเรื่องของการรับประทานอาหารบ้าง แต่ทางที่พักก็จะหาอาหารไว้สำรองที่กินได้ง่ายทุกภูมิภาค เช่น ไข่ทอด หมูทอด เนื้อทอด เป็นต้น อย่างไรก็ตามสำหรับนักท่องเที่ยวที่นับถือศาสนาอิสลาม เช่น กลุ่มที่มาจากจังหวัดชายแดน อาทิ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และนักท่องเที่ยวที่มาจากประเทศเพื่อนบ้าน อาทิ มาเลเซีย ยังต้องการร้านอาหารสำหรับมุสลิมโดยเฉพาะ แม้ว่าชุมชนจะจัดไว้ให้ แต่ก็ยังไม่เพียงพอ โดยเฉพาะช่วงเทศกาลท่องเที่ยว (นันทมนัส ดวงมัน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 มิถุนายน 2558) ปัญหาของหมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านสทิงหม้อ คือ ปริมาณอาหารไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวได้เพียงพอ อาหารและร้านบริการในหมู่บ้านยังไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาจำนวนมาก ๆ ได้ ปัญหาด้านอาหารของหมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านเกาะใหญ่ ยังมีไม่มากนักเนื่องจากหมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านเกาะใหญ่ยังไม่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวอย่างแพร่หลาย นักท่องเที่ยวจึงจำกัดเฉพาะกลุ่ม เช่น จากภูมิลำเนาใกล้เคียง ทำให้อาหารไม่หลากหลาย หากมีนักท่องเที่ยวที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมเดินทางเข้ามาก็จะมีปัญหามาก ปัญหาด้านอาหารของหมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านนางเหล้า สำหรับนักท่องเที่ยว คือ ไม่มีร้านอาหารสำหรับนักท่องเที่ยวโดยตรงมากนักเนื่องจากเป็นพื้นที่ทางผ่านที่ไม่มีนักท่องเที่ยวนิยมเข้ามา จึงทำให้ไม่มีบริการอาหารในที่พัก แต่นักท่องเที่ยวจะไปรับประทานอาหารที่บริเวณร้านค้าและร้านอาหารตามสั่ง บริเวณตลาดได้ (ปรารธนา จันทวงศ์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 2 กรกฎาคม 2558)

ด้านวัฒนธรรม ทั้งสี่หมู่บ้านวัฒนธรรม เป็นหมู่บ้านวัฒนธรรมที่มีวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง โดยการสืบทอดมาจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ เช่น วัฒนธรรมการแต่งกาย การแต่งกายของชาวไทยภาคใต้ หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านคลองแดน พิธีกรรมที่น่าสนใจ เช่น ประเพณีแต่งงานกับต้นไม้ ประเพณีไหว้ต้นไม้ใหญ่ ประเพณีรับเทียนตา หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านสทิงหม้อ พิธีกรรมบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านเกาะใหญ่ วิถีชีวิตการทำงาน ภูมิปัญญาด้านตาลโตนด การแปรรูปน้ำตาลโตนด วัฒนธรรมการถนอมอาหารของหมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านนางเหล้า ซึ่งทั้งหมดล้วนมีอยู่ในปัจจุบัน (นันทมนัส ดวงมัน และชุมพล เนตรแก้ว, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 มิถุนายน 2558) แต่ปัญหาของทั้งสี่หมู่บ้านวัฒนธรรม คือ แม้ว่าจะมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเองเป็นอย่างมาก แต่เมื่อหมู่บ้านเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ทำให้วัฒนธรรมดั้งเดิมได้รับผลกระทบ อาทิ การนำวัฒนธรรมดั้งเดิมมา

ปรับเปลี่ยนเป็นจุดขาย การปรับเปลี่ยนรูปแบบศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อตอบสนองกับระบบทุน เป็นต้น ด้านแหล่งท่องเที่ยว ทั้งสี่หมู่บ้านวัฒนธรรม มีทัศนียภาพที่สวยงาม เหมาะกับการท่องเที่ยวตามธรรมชาติประเภทสัมผัสวิถีชีวิต ศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่น ประวัติศาสตร์และโบราณคดี แต่ปัญหาที่คล้าย ๆ กันก็คือ หมู่บ้านวัฒนธรรมเหล่านี้ ขาดผู้นำเที่ยวหรือมัคคุเทศก์ที่มีความรู้ในพื้นที่ สถานที่ท่องเที่ยวอย่างพอเพียง นอกจากนี้ยังขาดความรู้ในการจัดการท่องเที่ยว อาทิ หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านนางเหล้า ที่ขาดการพัฒนาในการจัดการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ทำให้ชาวชุมชนบ้านนางเหล้าไม่ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวมากนัก แม้จะมีทรัพยากรการท่องเที่ยวรองรับมากพอที่จะพัฒนาได้ก็ตาม (อัจฉราพรรณ จันทรวโรจน์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 มิถุนายน 2558) ด้านผลิตภัณฑ์ หมู่บ้านวัฒนธรรมทั้งสี่หมู่บ้าน มีภูมิปัญญาในการผลิตจากวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ชุมชนสั่งสมมา โดยใช้วัตถุดิบหรือวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นผลิตผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว แต่ปัญหาคือ ผลิตภัณฑ์หลายประเภทยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ขณะที่หมู่บ้านวัฒนธรรมบางแห่งไม่มีผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายให้แก่ักท่องเที่ยวอย่างเด่นชัด เช่น หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านเกาะใหญ่ เป็นต้น ด้านการประชาสัมพันธ์ หมู่บ้านวัฒนธรรมทั้งสี่แห่ง มีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ มีศูนย์การเรียนรู้ทางวัฒนธรรม มีโครงการพัฒนาการท่องเที่ยว มีการประชาสัมพันธ์ผ่านหลายช่องทาง อาทิ รายการท่องเที่ยวทางโทรทัศน์และเว็บไซต์ต่าง ๆ แต่ปัญหาที่ผ่านมาก็คือ หมู่บ้านวัฒนธรรมเหล่านี้แม้มีความพยายามในการประชาสัมพันธ์ แต่เนื่องจากขาดผู้มีความรู้ ความชำนาญในการทำสื่อทันสมัย (พระอธิการเฉลิม จิตธมโม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 17 กรกฎาคม 2558) ทำให้ไม่มีการปรับปรุงแก้ไขสื่อให้มีข้อมูลปัจจุบัน ไม่มีการพัฒนาสื่ออย่างต่อเนื่อง ขณะที่บางหมู่บ้านมีปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์อย่างสูง ทั้งในการจัดทำเว็บไซต์เป็นของตนเอง ทั้งไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลาย ยังขาดการประชาสัมพันธ์อย่างจริงจัง เช่น หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านนางเหล้า เป็นต้น

3. แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยว

ในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในรูปแบบหมู่บ้านวัฒนธรรมไปสู่ระดับภูมิภาคเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ควรมีการปรับปรุงและพัฒนาในด้านต่าง ๆ คือ ด้านที่พักอาศัย ที่ควรเน้นที่พักให้สะอาด ปลอดภัย สะดวกสบาย ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ควรสนับสนุนที่พักแบบโฮมสเตย์ ควรเน้นเรื่องปริมาณที่พักให้พอเพียงกับจำนวนของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาโดยเฉพาะในช่วงเทศกาลการท่องเที่ยว ส่วนที่พักต้องมีหลากหลายรูปแบบสอดคล้องกับรสนิยมและวัฒนธรรมการอยู่อาศัยของ

นักท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความหลากหลายในกลุ่มประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน ขณะเดียวกันองค์กรและส่วนราชการควรให้การสนับสนุนเพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นชุมชนเข้มแข็ง เป็นต้น ด้านอาหาร หมู่บ้านวัฒนธรรมทั้งสี่แห่ง ควรมีร้านอาหารที่มีความหลากหลายเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมอาเซียนซึ่งมีความหลากหลายทางเชื้อชาติวัฒนธรรม ควรเพิ่มร้านอาหารบางประเภทไม่เพียงพอนักท่องเที่ยว อาทิ ร้านอาหารอิสลามที่มีฮาลาล นอกจากนี้ควรเน้นความสด สะอาดของวัตถุดิบ ภาชนะในการปรุงและบริโภค ขณะที่การปรุงอาหาร ควรเป็นไปตามลักษณะทางวัฒนธรรมการกินอาหารของแต่ละเชื้อชาติ ด้านวัฒนธรรม ควรสนับสนุนการแสดงของชุมชนภายในหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อนำเสนอแก่นักท่องเที่ยว อาทิ การรำโนราห์และควรให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมไม่ว่าจะเป็นขององค์กรภายในและคนในชุมชนควรมีการแสดงที่หลากหลายอาจจะเป็นเด็กนักเรียน ผู้สูงอายุในชุมชน (บุญนำ ช่วยแท่น, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 กรกฎาคม 2558) แต่ที่สำคัญ คือ ต้องนำเสนอให้นักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายวัฒนธรรม ภาษา เข้าใจ เช่น ใช้มีคำเทศก์ท้องถิ่นที่มีความรู้ภาษาหลากหลาย หรือถ้ายังไม่มีประสบการณ์การใช้ อาจมีล่ามช่วยแปล ควรมีเครื่องเสียงเครื่องฟังเป็นภาษาต่างๆ ตามจุดเยี่ยมชมไว้ให้นักท่องเที่ยวเลือกบริการ มีกิจกรรมของชุมชน ท้องถิ่น โดยมีปราชญ์หรือผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับชุมชน ชาวชุมชนต้องมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นมีประชุมเพื่อปรึกษา โดยมีหน่วยงานสนับสนุน เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด การท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา กระทรวงพาณิชย์ เป็นต้น ด้านแหล่งท่องเที่ยว หมู่บ้านวัฒนธรรมเหล่านี้ควรจัดรูปแบบท่องเที่ยวให้หลากหลาย เช่น คลองแดน สitingหม้อ ควรมีล่องเรือท่องเที่ยวชมหมู่บ้านริมคลอง ควรมีบริการเรือนั่งสำหรับนักท่องเที่ยวที่สามารถพานักท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตและทิวทัศน์ได้อย่างสะดวก เข้าใจ ชุมชนบ้านเกาะใหญ่อาจจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในการนำเสนอการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น ประเพณีชักพระ บวงสรวงบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ อาจมีการนำเสนอการท่องเที่ยวสถานที่ที่น่าสนใจ อาทิ สถานที่ซึ่งมีเรื่องราวเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของท้องถิ่น เช่น บริเวณคอกควายนายแรง อย่างไรก็ตามการสร้างเรื่องราวการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์วัฒนธรรมดังกล่าว แม้จะน่าสนใจ แต่ต้องนำเสนอให้นักท่องเที่ยวที่หลากหลาย ภาษา วัฒนธรรม เข้าใจ อาทิ มีมีคำเทศก์ท้องถิ่น หรืออาจนำเครื่องบันทึกเสียงที่มีหลากหลายภาษาให้บริการ ด้านผลิตภัณฑ์ หมู่บ้านวัฒนธรรมเหล่านี้ควรมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้หลากหลายสอดคล้องกับความต้องการนักท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีความหลากหลายวัฒนธรรม ควรมีผลิตภัณฑ์ประจำตำบล

ประจำเทศบาล ส่งเสริมรวมกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนให้มีความหลากหลาย ควรส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นออกสู่ตลาดมากขึ้น เช่น การผลักดันเป็นผลิตภัณฑ์ประจำตำบลไปสู่ระดับประเทศ ควรปรับปรุงการผลิต การขาย จากที่เคยเป็นธุรกิจส่วนตัวของแต่ละครัวเรือน ไปสู่ระดับธุรกิจของชาวชุมชนโดยเฉพาะพื้นที่การท่องเที่ยวชุมชนเพิ่งขยายตัว อาทิ หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านนางเหล้า ที่มีภูมิปัญญาที่ชุมชนสั่งสมมา มีผลิตภัณฑ์หลากหลายที่เป็นอัตลักษณ์เพื่อจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว เช่น ผลิตภัณฑ์จากตาลโตนด อาทิ น้ำตาลแว่น น้ำตาลผงสำหรับชงกาแฟ เป็นต้น ด้านการประชาสัมพันธ์ ที่ผ่านมามีหมู่บ้านวัฒนธรรมบางแห่ง เช่น บ้านคลองแดน ได้มีการตื่นตัวสูงเพื่อประชาสัมพันธ์ในเรื่องท่องเที่ยว แต่ที่ผ่านมายังอยู่ในระดับพื้นที่ภาคใต้ยังไม่ขยายไปสู่ระดับประเทศและภูมิภาคอาเซียนเท่าที่ควร บางหมู่บ้าน อาทิ บ้านนางเหล้า ยังไม่มีการประชาสัมพันธ์อย่างชัดเจน อีกทั้งการประชาสัมพันธ์มีค่าใช้จ่ายสูง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนในแง่การประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ท่องเที่ยวของหมู่บ้านวัฒนธรรมทั้งสี่แห่งแล้ว โดยรวม คือ ควรมีสื่อและป้ายประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น มีป้ายบอกกระยะทางเป็นภาษาต่าง ๆ ของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน หน่วยงานราชการหรือองค์กรในชุมชนควรมีโครงการอบรมภาษาต่างประเทศในการสื่อสาร อาทิ ภาษาอังกฤษ ภาษามลายู เพื่อสื่อให้นักท่องเที่ยวสนใจและเข้าใจหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ห้ามทำลายทรัพยากรธรรมชาติ แต่ต้องช่วยกันรักษาธรรมชาติให้คงอยู่ (สุนีย์ แคล้วอาวุธ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 สิงหาคม 2558) นอกจากนี้ควรประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ เช่น ทางทีวี, หนังสือพิมพ์, เว็บไซต์ อาทิ ยูทูบ เฟซบุ๊ก ประกาศเสียงตามสาย ในหมู่บ้าน แผ่นพับด้วยภาษาหลากหลายและควรมีป้ายประชาสัมพันธ์ถนนหนทางให้ชัดเจน มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ปรับปรุงถนนทางเข้าแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสะดวกมากกว่านี้ มีแนวทางที่ชัดเจนในการส่งเสริมการใช้ภาษาที่ใช้สื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้อย่างเข้าใจ

บทสรุป

เมื่อพิจารณาหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวบริเวณคาบสมุทรมุขตึงพระทั้ง 4 หมู่บ้าน โดยภาพรวมแล้วพอสรุปได้ว่า หมู่บ้านวัฒนธรรมคลองแดนเป็นพื้นที่ซึ่งมีต้นทุนทางวัฒนธรรมสูงสุด ด้วยเป็นแหล่งที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ดึงดูดความสนใจ อาทิ ตลาดน้ำคลองแดน มีอาหาร ที่พักรองรับได้เพียงแต่ต้องพัฒนาด้านการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักในระดับการท่องเที่ยวในหมู่ประเทศประชาคมอาเซียน

ส่วนหมู่บ้านวัฒนธรรมสตงหม้อ แม้จะมีต้นทุนทางวัฒนธรรมสูงด้วยเป็นแหล่งที่มีทรัพยากรท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี มีชุมชนป็นหม้อเป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรม มีร้านอาหาร ที่พักซึ่งรองรับนักท่องเที่ยวได้พอสมควร แต่จำเป็นต้องพัฒนาด้านการประชาสัมพันธ์ให้หมู่บ้านเป็นที่รู้จักในระดับภูมิภาค รองรับการท่องเที่ยวในหมู่บ้านประเทศในประชาคมอาเซียนให้มากขึ้น หมู่บ้านวัฒนธรรมเกาะใหญ่ เป็นอีกพื้นที่ซึ่งมีต้นทุนทางวัฒนธรรมที่เพียงพอ สามารถรองรับการท่องเที่ยวได้ ไม่ยากนักหากมีการพัฒนาอย่างจริงจัง เพราะพื้นที่มีทรัพยากรท่องเที่ยวหลากหลาย ทั้งทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี มีวัฒนธรรมประเพณี มีแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เช่น บริเวณคอกนายแรมมทะเลสาบสงขลา เป็นต้น มีร้านอาหาร ที่พักซึ่งสามารถพัฒนารูปแบบมารองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างน่าสนใจ เพราะสภาพพื้นที่มีธรรมชาติสวยงามเหมาะแก่การพักผ่อน เพียงแต่ต้องพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานรองรับการท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักในระดับภูมิภาคเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในหมู่บ้านประเทศประชาคมอาเซียนให้มากขึ้น สำหรับหมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านนางเหล้า แม้จะไม่เป็นที่รู้จักในฐานะแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมากนัก แต่เนื่องจากสภาพพื้นที่มีต้นทุนทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย จึงสามารถพัฒนารับการท่องเที่ยวได้ในอนาคต เนื่องจากพื้นที่นี้มีอัตลักษณ์เรื่อง โหนด นา เล ที่ผู้คนมักเข้ามาศึกษาเยี่ยมชมอยู่เสมอ ทั้งเป็นพื้นที่ที่รักษามรดกทางภูมิปัญญาวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมซึ่งเป็นที่น่าสนใจจากสถาบันการศึกษาและองค์กรหลายภาคส่วน ที่สำคัญพื้นที่นี้ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม ให้เป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรม เช่น บริเวณวัดนางเหล้า เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีผลิตภัณฑ์ชุมชน ที่น่าสนใจ อาทิ ผลิตภัณฑ์หลากหลายจากตาลโตนด เป็นต้น แต่ที่ผ่านมาการพัฒนาการท่องเที่ยวไม่ได้ดำเนินกันอย่างจริงจัง ดังนั้นหากจะพัฒนาไปสู่หมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวต้องเร่งพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานร้านอาหาร ที่พักเพื่อรองรับการท่องเที่ยว และมีการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางและจริงจัง

อภิปรายผล

จากการศึกษาหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวในคาบสมุทรสทงพระ จากกลุ่มตัวอย่างทั้งสี่หมู่บ้านแล้ว พบว่า ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวกลุ่มประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนก็คือ ชาวชุมชนที่เป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยวจำต้องเรียนรู้และร่วมมือกันในการจัดการอย่างจริงจัง

ทั้งนี้จากการพิจารณาหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวบริเวณคาบสมุทรมหานครทั้ง 4 หมู่บ้าน โดยภาพรวมแล้วถือได้ว่ามีต้นทุนทางวัฒนธรรมสูงสุด ด้วยเป็นแหล่งที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ดึงดูดความสนใจ เพียงแต่ต้องพัฒนาด้านการประชาสัมพันธ์ พัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานรองรับการท่องเที่ยวไปสู่ระดับภูมิภาคปัจจัยสำคัญในการพัฒนาหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวของกลุ่มประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนก็คือ ชาวชุมชนที่เป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยวจำต้องเรียนรู้และร่วมมือกันในการจัดการอย่างจริงจัง ขณะที่ความร่วมมือต้องอาศัยการสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยการบูรณาการความรู้ในด้านต่าง ๆ ร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อให้การท่องเที่ยวในรูปแบบหมู่บ้านวัฒนธรรมมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พนมพร สารสิทธิยศ (2552, น. 5) ที่สรุปได้ว่าการพัฒนาหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว ชาวชุมชนจะต้องค้นหา ร่วมมือในการพัฒนามีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น ขณะที่ความร่วมมือต้องอาศัยการสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยการบูรณาการความรู้ในด้านต่าง ๆ ร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อให้การท่องเที่ยวในรูปแบบหมู่บ้านวัฒนธรรมมีการพัฒนาอย่างยั่งยืนดังการศึกษาของ อัมภาวุธ โภคาพานิช (2555, น. 4) และปวิรรต สมนึก (2555, น. 3) ที่สรุปโดยรวมได้ว่า แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว ควรมีการพัฒนาในด้านที่พัก อาหารวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวและการประชาสัมพันธ์ โดยการจัดอบรมให้ความรู้คณะกรรมการดำเนินงานชาวบ้านและเยาวชน ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบล พัฒนาชุมชน มาให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ และบูรณาการความรู้ ตลอดจนร่วมมือกันเพื่อให้การท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืน ซึ่งข้อสรุปดังกล่าว สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และผลการศึกษาในครั้งนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรให้ชุมชนศึกษาองค์ความรู้ในเรื่องหมู่บ้านวัฒนธรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่อื่นจังหวัดสงขลาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน โดยเน้นคุณค่า ความสำคัญ ประวัติความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อสร้างความเข้าใจความภาคภูมิใจ และข้อควรปฏิบัติในการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ไม่ให้เกิดการสูญเสียวัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่นไปกับการมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

1.2 ควรมีการวางแผนแนวทางการจัดการหมู่บ้านวัฒนธรรมการท่องเที่ยวเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนว่าจะดำเนินการในรูปแบบใด ที่จะทำให้

นักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นได้รับความรู้จากการจัดการท่องเที่ยว โดยที่การท่องเที่ยวจะไม่ไปลดคุณค่าและไม่ทำลายหรือเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมเดิมตลอดจนคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับทางด้านพื้นที่และสังคมของแหล่งทางวัฒนธรรมแต่ละแห่งอย่างเป็นรูปธรรม

1.3 ควรมีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวในบริเวณคาบสมุทรสทิงพระ โดยบรรจุลงในหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อให้นักเรียนเกิดความรัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง

1.4 ควรจัดให้มีกิจกรรมโครงการหมู่บ้านวัฒนธรรมการท่องเที่ยวเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนเพื่อเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดสงขลามากขึ้น

1.5 ควรมีการจัดทำสื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลการท่องเที่ยวบริเวณคาบสมุทรสทิงพระเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ที่รวบรวมข้อมูลหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว จังหวัดสงขลา เช่น เอกสารแผ่นพับ แผนที่เส้นทางการท่องเที่ยว หนังสือคู่มือการท่องเที่ยว पोสเตอร์ และจดหมายข่าวการท่องเที่ยว รวมทั้งการทำเว็บไซต์ (Web Site)

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยแนวทางการจัดการหมู่บ้านวัฒนธรรมการท่องเที่ยวเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนจังหวัดในกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยว คือ จังหวัดสตูล ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส เพื่อเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ครบทุกแห่ง และใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงในการใช้เป็นแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวต่อไป

2.2 ควรมีการวิจัยรูปแบบการดำเนินชีวิตของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน เพื่อให้ทราบรูปแบบการดำรงชีวิตของนักท่องเที่ยวในด้านที่พักอาศัย ด้านอาหาร ด้านวัฒนธรรม ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวต่อไป

2.3 ควรมีการวิจัยการเปรียบเทียบหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของจังหวัดสงขลา เพื่อหาข้อแตกต่าง แนวทางในการจัดการของแต่ละหมู่บ้านเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนต่อไป

บรรณานุกรม

- กนกพร ฉิมพลี. (2559). แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนบ้านตะคุ ตำบลตะคุ อำเภอบึงฉลวย จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 20(1), 7-19.
- จตุพร จันทรโชติ. บ้านเลขที่ 2/6 หมู่ 3 ตำบลคลองแดน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา. (28 มิถุนายน 2558). บทสัมภาษณ์.
- ชลลดา แสงมณี ศิริสาธิตกิจ. (2557). *การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวตลาดน้ำภาคใต้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2540). *การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ชุมพล เนตรแก้ว. บ้านเลขที่ 13/5 หมู่ 3 ตำบลคลองแดน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา. (20 มิถุนายน 2558). บทสัมภาษณ์.
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์. (2549). *การสำรวจสถานะองค์ความรู้และแนวทางการพัฒนาทุนวัฒนธรรมและหมู่บ้านวัฒนธรรม (โฮมสเตย์) จังหวัดมุกดาหาร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นันทมนัส ดวงมัน. บ้านเลขที่ 40 หมู่ 3 ตำบลคลองแดน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา. (20 มิถุนายน 2558). บทสัมภาษณ์.
- บุญนำ ช่วยแท่น. บ้านเลขที่ 2 หมู่ 7 ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกะเสสินธุ์ จังหวัดสงขลา. (28 กรกฎาคม 2558). บทสัมภาษณ์.
- ประทีป รัตติวิชล. บ้านเลขที่ 3/6 หมู่ 3 ตำบลคลองแดน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา. (28 มิถุนายน 2558). บทสัมภาษณ์.
- ประมาณ เทพสงเคราะห์. (2553). *ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว: วิถีชีวิต-บนเส้นทางงานวิจัยการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. สงขลา: ศูนย์หนังสือ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ปราณี สิตรุโณ. บ้านเลขที่ 4/5 หมู่ 7 ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกะเสสินธุ์ จังหวัดสงขลา. (28 มิถุนายน 2558). บทสัมภาษณ์.
- ปรารถนา จันทวงศ์. บ้านเลขที่ 13 หมู่ 3 ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา. (2 กรกฎาคม 2558). บทสัมภาษณ์.

- ปรีวรรต สมนึก. (2555). การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านภูกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 8(1), 11-23.
- ปิยพงศ์ คงมี. บ้านเลขที่ 12 หมู่ 3 ตำบลชุมพล อำเภอสีทิงพระ จังหวัดสงขลา. (2 กรกฎาคม 2558). บทสัมภาษณ์.
- พนมพร สารสิทธิยศ. (2552). ผู้ไทย : แนวทางการจัดการหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว (โฮมสเตย์) (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พระอธิการเฉลียว จิตธมโม. บ้านเลขที่ 2 หมู่ 4 บ้านแหลมบ่อท้อ ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกะสั่น จังหวัดสงขลา. (17 กรกฎาคม 2558). บทสัมภาษณ์
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2542). *รายงานขั้นสุดท้าย การดำเนินการกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการวิชาการ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- สามารถ รอดสันเทียะ, ประมาณ เทพสงเคราะห์, สืบพงศ์ ธรรมชาติ, และ อุทิศ สังขรัตน์. (2559). วัฒนธรรมไทยที่ใช้เป็นฐานในการพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษา ชุมชนบ้านกำแพงเพชร อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสงขลา. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 11(2), 98-117.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2557). *รายงานภาวะเศรษฐกิจท่องเที่ยว ฉบับที่ 6*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- สำนักงานอำเภอสีทิงพระ. (2540). สืบค้น 30 มิถุนายน 2559, จาก <http://www.life.ac.th/librapace.com>
- สุนัย แคล้วอาวุธ. บ้านเลขที่ 12 หมู่ 4 ตำบลสีทิงพระ อำเภอลำพูน จังหวัดสงขลา. (18 สิงหาคม 2558). บทสัมภาษณ์.
- องค์การบริหารส่วนตำบลชุมพล. (2542). สืบค้น 6 กรกฎาคม 2559, จาก <http://www.thaitambon.com>
- อดิสร คักดีสูง. (2554). *ประวัติศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในประเทศไทย*. สงขลา: นำศิลป์โฆษณา.
- อัจฉราพรรณ จันทรวโรจน์. บ้านเลขที่ 14 หมู่ 3 ตำบลคลองแดน อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา. (25 มิถุนายน 2558). บทสัมภาษณ์.

อัษฎารุช โภคาพานิช. (2555). *แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านวัฒนธรรมแบบโฮมสเตย์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว จังหวัดหนองคาย* (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

Cochran, W.G. (1953). *Sampling Techniques*. New York: John Wiley & Sons.